

функціонування стадії перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами є виправданим.

На кожному етапі формування кримінального процесу, починаючи з XVIII ст., у кодифікованих актах містилися норми, присвячені цій стадії. Як вбачається з аналізу ключових нормативних актів різних історичних періодів, питання про доцільність існування цієї стадії ніколи не виникало, однак і значної уваги законодавця до неї не спостерігалось, навіть тоді, коли це було необхідно. Змінювалися суб'єкти та строки перегляду судових рішень, суб'єкти його ініціювання, однак об'єкт перегляду – судові рішення, що набрало законної сили, та сутність нововиявлених обставин залишалася незмінною. Ця стадія кримінального процесу дає змогу виправити помилки судової практики минулих років, реабілітувати незаконно засудженого у разі відбуття ним покарання чи його смерті, таким чином, у міру можливості, відновити законність та справедливість.

У КПК доцільно було б передбачити процесуальний порядок встановлення нововиявлених обставин. Це може бути судове доручення прокурору провести перевірку обставин, зазначених у заяві про перегляд судового рішення за ново виявленими обставинами. Прокурор може доручити проведення розслідування органу досудового розслідування (Сиза Н. П. Провадження за нововиявленими обставинами у кримінальному процесі України: проблеми процесуальної форми.// Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Вип.19. – с.150-153).

Отже, кардинальні зміни основних правил провадження за ново виявленими обставинами є не до кінця продуманими та послідовними. Можливо, практика застосування цих правил покаже слабкі місця у регулюванні цієї стадії кримінального процесу, що стане поштовхом до внесення змін та доповнень до глави 34 КПК України.

Мурзановська А. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального процесу*

ПРИВІД ЯК ЗАХІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У Кримінальному процесуальному кодексі України 2012 року (далі – КПК) суттєво змінилась законодавча регламентація застосування заходів процесуального примусу. Ці зміни стосуються і приводу, який віднесено до заходів забезпечення кримінального провадження. Враховуючи, що застосування приводу є фактично обмеженням конституційного права особи на її недоторканність та вільне пересування досить актуальними є питання щодо поняття, підстав та порядку застосування приводу.

У КПК 1960 року поняття приводу не визначалося, тільки вказувалося, що він може застосовуватись до свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, а також у разі виконання запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу щодо особи для вручення документів у порядку, встановленому законом, якщо особа не з'явилася без поважних причин.

У проєкті КПК України № 1233, що вносився народними депутатами України В. Р. Мойсиком, І.В. Вернидубовим, С.В. Ківаловим, Ю. А. Кармазіним, привід розглядався як інший захід процесуального примусу і міг застосовуватись, якщо підозрюваний, обвинувачений, підсудний, а також потерпілий, свідок, викликаний у встановленому законом порядку, не з'явиться без поважних причин. Однак визначення поняття приводу не подавалося, вказувалося на поважні причини невиконання приводу, обмеження його застосування у нічний час, до неповнолітніх у віці до 14 років, вагітних жінок, тяжкохворих (Проект Кримінально-процесуального кодексу України № 1233 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>).

У КПК 2012 року приводу приділено значно більше уваги. Так, у ст. 140 КПК зазначено, що привід полягає у примусовому супроводженні особи, до якої він застосовується, особою, яка виконує ухвалу про його здійснення, до місця її виклику в зазначений в ухвалі про здійснення приводу час. Привід може бути застосовано до підозрюваного, обвинуваченого, свідка. Привід свідка не може бути застосований до неповнолітньої особи, вагітної жінки, інвалідів першої або другої груп, особи, яка одноосібно виховує дітей віком до шести років або дітей-інвалідів, а також осіб, які згідно із КПК не можуть бути допитані як свідки. Привід співробітника кадрового складу розвідувального органу України під час виконання ним своїх службових обов'язків здійснюється тільки в присутності офіційних представників цього органу.

Підставами застосування приводу є неприбуття підозрюваного, обвинуваченого, свідка на виклик без поважних причин або неповідомлення про причини свого неприбуття. Таким чином, неповідомлення про причини неприбуття прирівнюється за своїми юридичними наслідками до неприбуття без поважних причин. Однак до застосування цього заходу слід установити, що відсутні поважні причини неявки, передбачені ст. 138 КПК, ураховуючи при цьому, що перелік зазначених у цій статті причин не є вичерпним, тобто слідчий суддя, суд, слідчий, прокурор можуть визнати поважними причинами неприбуття й інші обставини, які об'єктивно унеможливляють з'явлення особи на виклик (Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. – Х.: Одиссей, 2013. – 1104. – С. 334).

Під час досудового розслідування рішення про здійснення приводу приймається слідчим суддею за клопотанням слідчого, прокурора або з

власної ініціативи, а під час судового провадження – судом за клопотанням сторони кримінального провадження, потерпілого або з власної ініціативи.

Слід зазначити, що порядок застосування приводу досить чітко врегульовано. Проте, дискусійним є питання щодо застосування приводу без попереднього виклику особи, зокрема підозрюваного. У статті 141 КПК у п. 5 переліку відомостей, що повинні бути зазначені у клопотанні, передбачено ті, які підтверджують факти здійснення виклику особи у встановленому порядку та отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом. Таким чином, опосередковано вказується на необхідність попередньо викликати всіх, хто підлягає приводу. Чи доцільно це у всіх випадках щодо підозрюваного – питання спірне. Наприклад, у разі зміни підозри чи повідомлення про нову підозру, що по суті і є інформуванням особи про кримінальне переслідування за більш тяжке кримінальне правопорушення, чи нове (окрім того, за яким оголошено підозру) кримінальне правопорушення, підозрюваний по суті повідомляється про підозру шляхом скерування нового повідомлення. Однак, по-перше, залишається нез'ясованим те, чи отримав адресат повідомлення; по-друге, факт отримання такого повідомлення чи виклику до органу розслідування може стати причиною переховування від слідства, а значить уникнення відповідальності. Причому затримати особу в порядку ст.ст. 207, 208 КПК закон не дозволяє, а вносити клопотання щодо затримання з метою приводу для вирішення питання про застосування запобіжного заходу взяття під варту немає підстав (Благуа Р.І., Кіпращ І.С. Привід як захід забезпечення кримінального провадження на стадії досудового розслідування // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 4. – С. 389-390).

З підстав та порядку винесення ухвали про привід та безпосередній порядок її виконання незрозуміло, як діяти у тих випадках, коли працівника, який здійснює привід, не пускають до житла. Законодавець у ст. 233 КПК України регламентував порядок проникнення до житла чи іншого володіння особи, однак лише під час проведення ряду слідчих дій: огляду, обшуку, слідчого експерименту. Не з'ясовано і те, чи дає право автоматично проникати до житла ухвала про здійснення приводу, чи це має бути обумовлено в ухвалі про здійснення приводу, чи для цього слідчий суддя мав би виносити окрему ухвалу.

Таким чином, можна зробити висновок, що законодавче регулювання здійснення приводу поряд з суттєвими позитивними рисами, має й певні недоліки, що потребують подальшого удосконалення, адже законодавець розглядає привід в якості важливого процесуального інструменту забезпечення належної поведінки учасників кримінального провадження як під час досудового розслідування, так і під час судового розгляду.